

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ו.

עין משפט
נר מצוה

(א) נעיל ג: לקמן כח: לא:
מח: (ב) לקמן יט: א:
א נקודשין ה: כח: וי"ג:
(ד) לקמן ג: (ה) נש"ט:
מח"ל, (ו) ידן ג: ד"ה
משורר, (ז) ז"ל דפריש, (ח)
(ט) ז"ל המגלגל, (י) נפ"ש
במסופות ד"ה שר"ג, (יא) ז"ל
מקוי,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מה לבור שכן
שלא ברשות דאפי' עשאו
ברשות. ע"י לקמן כח ע"ג
מופ' ד"ה ה"מ:

מוסף רש"י

כולם מבורו למדנו. כל
תקלה צור הוא ואפי' דלא
הפקר (ע"ד ב). כל אלו
שאמרו. המניח מותרין
לקבל כרה"י, ואלו הן
פותרין ביבוחיהן. לקבל
שופכן שלהן כרה"י, ו'
צב לומר תקלה שופכן
של מי שמניח הית' לה"ד
(לקמן ז).

רבינו חננאל

לאיתויי ליחכה נירו
וסכסכה אבנו. ס"ס הצד
השורה שבהן ב'. לאיתויי
מאי, אמ' אביי לאיתויי
אבנו וסכנו ומשאו
שהניחן בראש הגג ונפלו
ברוח מצויה והזיקו בתר
דנייהו. אבל בהדי קאזולי
נזקי לא איצטרכא ליה
דנייהו אש, אלא אפי' בתר
דנייהו. רבא אמר לאיתויי
בור המתגלגל כו'. רב
דאדא בר אהבה אמ'
לאיתויי הא דתניא כל
אלו שאמרו פותרין
ביבוחיהן וגורפין
מערותיהן בימות החמה
אין להן רשות, בימות
הגשמים אפי' שיש להן
רשות אם הזיקו חייב
שלם. ומקום חלוקת רב
ושמואל כבר פירשנוהו
למעלה.

לאסויי ליחכה נירו. שאם ליחכה האש חרישמו של חצירו או סכסכה אבנו חייב. בצבנים שייך לשון סכסוך שלא נשרפו לגמרי אלא סכסכה ונדבקה האש בהן וסכסכה מעט כדלמרינן (חולין דף י"ד): גבי פגימת סכין מסוכסכת מרוח אחת שלא נפגמה מצ' לדדין לגמרי. ולהכי כתב אש לחייבו צהני דנפקא לן התם (לקמן ט). מאו השדה ללא שמעינן מהנך דמתניתין הא מילתא דליחייב צדכר שאינו רחוי לה כגון הכא שאין עיקר אש ככך: **האז השוא שנה שדרכן להזיק כו'.** דמשמע אף כל שדרכו להזיק ושמירתו עליך ומאי מליא לאתויי: היינו אש. דתולדה דאש היא דמאי שנה אש מינה שכן כח אחר מעורב צה הני נמי כח אחר כו': **צמר דנייהו.** מוקי צמן שור או תמור: **אי דאפקריה צין לרב צין לשמואל.** דפליגי (בהפקר) צפ' המניח את הכד (לקמן דף כח): **היינו צור.** דתרווייהו אמרי כל תקלה שהפקיר נפקא לן מצור דחייב דמי היכי דמיוצא לצור הוא צרה"ר דהוי הפקר כדלמרינן צפ' שור שנגח את הפרה (לקמן דף ט): **שעל עסקי כרייה ופתיחה צאה לו אף כל תקלתו שהפקיר חייב דלא נמי תחילת עשייתו לנזק דהוא ליה לאסוקי אדעתיה דסופו ליפול צרות מצייה:** **אש פוקיה.** והיינו דנקט צמתני' הצד השוא: **שן דרבו לילך כו'.** אבל אלו לא הזיקו דהליכתן אלא השור והתמור נתקל בהן: **וחור צה דין.** דליכא למפקר מה לצור שכן אין כח אחר מעורב צו ואמאי צהצד השוא דמתניתין: **צורו המתגלגל.** כגון הניח אבן צרה"ר וצעודה במקומה לא הזיקה וגלגלה רגלי אדם וצהמה למקום אחר והזיקה שם: **אי צהדי דאולי מוקי כו'.** לא גרס והכי גרסינן **הכי דמי אי דאפקריה צין לרב צין לשמואל כו': מעשיו.** כרייתו גרמה את ההיזק אבל מעשיו של זה לא הזיקו אלא רגלי אדם וצהמה שגלגלוהו: **שור יוכיה.** שאין מעשה צעלים גרמו ההיזק אלא ממונו הזיק והיינו הצד השוא דנקט צמתניתין: **כל אלו שאמרו.** וקמשיב ואזיל להו אלו הפותקים ציצומיהם וגורפים מערותיהם כלומר כל אלו שאמרו חכמים שיש להן רשות להשליך מזקיהן לרה"ר ואלו הן פותרין ציצומיהן פותרין ציצומיהן המקלחים שופכים ששופכין מתלתייהן לרה"ר: וגורפין מערותיהן. ומשליכין וצליהן לרה"ר:

צימות החמה אין להם רשות. מפני שהרמז נאה והוא מקלקלו אבל צימות הגשמים שהרמזות מלוכלכות יש להן רשות: **ואפי' שברשות.** צ"ד משליכין אש הזיקו חייבין: **כחו הוא.** והיינו אדם ותנא ליה צמתניתין: שור

אי רב דאמר ב'. לא גרסינן כדפירשנו לעיל: **מה אביר שכן אין כח אחר מעורב בו.** למאי (דפריך ללא חשיב אש מעשיו גרמו לו לפי שהרוח מסייע לו ה"מ למפרך הכא מה לצור שכן מעשיו גרמו לו תאמר צבצבו וסכינו אלא לפי דפירכא שכן אין כח אחר מעורב צו חשיב טפי דהשתא ליכא למימר שור יוכיה אלא אש גרידא ולקמן גבי צור המתגלגל פריך מה לצור שכן מעשיו גרמו לו ללא שייך התם שכן אין כח אחר מעורב צו דהיינו ימא תאמר צור המתגלגל שכן כח אחר מעורב צו דמשמע ללא היו צור אלא על ידי כח אחר וזה אינו שהרי נעשה צור צלא כח אחר משמיעו צרה"ר: **לאיתויי בור המתגלגל.** צלל הספרים כתוב אי צהדי דקא אולי קמוקי כמו הוא ופירש הקונטרס ללא גרס ליה וטעמא משום דלמרינן לקמן צמתנית (דף ט): אין דרכן של צני אדם להצטונן צדרכים וצעל התקלה נמי אין לחייבו מטעם אדם המזיק אלא משום דחשיב כרוח מצייה והוי אשו ואין למוחקו צצציל כך דלענין כדי שלא ילכו כ"כ צחוק שיתמו ויזיקו דרכו להצטונן שפיר ולהכי פריך כמו הוא ויתחייב המתגלגל הכל ולא צעל התקלה ואפי' דלגבי כל צעל המזיק והלך לגדיש כו' (לקמן ד' חא): ופריך בגמרא (ד' גג.) וליחייב צעל הגחלת נמי שהוא צעל התקלה היינו משום דלכא לאו צר דעה הוא אבל הכא (ה) המקלקל צר דעה הוא מדע דאם הדליק אש וצא אחר ושרף טלית חצירו או חפר צור וצא אחר ודחף שור חצירו למוכו אין סברא שיתחייב צעל הצור או צעל האש והמתגלגל צרגלי צהמה אש הזיק צהדי דאולי יתחייבו צניהם צעל צהמה וצעל התקלה והא דלמרינן לקמן צפרק לצור לענין זקין כולן חייבין דמשמע אפילו צעל הצור צריך לומר דמיידי אדם צלא כוונה דכיון דאין כוונה כלל חייב צעל הצור כמו האדם והא דלמרינן (סג) לענין ד' דברים ודמי ולדות אדם חייב האי ד' דברים היינו נזק צער ורפוי וצבת אבל צושמ אין חייב עד שיתכוין כדלמרינן בהסובל (לקמן ד' טו.) ולא הוי כארצעה דברים דלעיל דהתם לא חשיב נזק והא דלמרינן (לקמן גג.) לענין כופר ושלשים של צבד שור חייב ז"ל דהיינו דוקא צכוונה אפי' ג

ללא הוי דומיא דאדם דצטלא צכוונה ליכא כופר ושלשים של צבד כדאי' צשיליה שור שנגח ד' וה' (לקמן ד' מג.): **מה אביר שכן שלא ברשות.** דלפילו עשאו צרשות ואח"כ הפקיר כיון שהפקיר היינו שלא צרשות: **תאמר בהני דברשות שור יוכיה.** וא"ת למ"ד תנא שור לרגלו היכי קאמר שור יוכיה דצרשות חייב והא רגל לא מייחייב אלא צרשות הנזק ושם אין לו רשות וי"ל כגון שהלך צרה"ר והתז והזיק צרה"י דחייב כדלמרינן לקמן (דף יט.): (שייך לע"ז) ה"ג **הבורא** והאינן שנפלו צרשות הרבים והזיקו פטור מ"ש"ם. וכן כתוב צספרים של רש"י וכן צספר רב אלפס וכן עיקר אבל אומס דכתוב צהו חייב לשלם לא נהירא דכיון דצטלא צהזירו חייב לא יתכן להקל עליו לפוטרו ממה שמוזקין אותו ולסתור: **אי דאפקרינהו בין ארב בין אשמואל היינו בור.** וא"ת והא דמשמע לקמן צהמניח (ד' טו.) דלכ"ע המפקיר נזקי לאחר נפילת אונס דפטור והאי נמי אונס הוא דצבנין ונטיעה שעשה לא פשע כלום וי"ל כיון שהזיקו לקן ולסתור שלא יזיקו ועבר הזמן הוי פושע והוי כמפקיר (נכסיו לאחר נפילת פשיעה:

היינו בור. לכאורה נראה דמיידי כשהזיקו כותל ואילן צשעת נפילה גופה ואפי' מדמה ליה לצור מדלא קאמר הכא אי צהדי דקאזולי קמוקי היינו אש ועוד דאי צהזיק דלאחר נפילה מיידי אפי' פטור מלשלם הלא כיון שנפלו מיד היה לו לסלקן ועוד דא"כ לא היה ליה למיני לקן ולסתור אלא נתנו לו זמן לפנותו ולסלקן כיון דצהזיק דלאחר נפילה איירי אפי' דצור אין הולך להזיק ואלו הולכים ומזיקין יש לנו ללמד מצור דעדיף הויק דידהו שהולכים ומזיקין מצור שאינו הולך ומזיק אלא מוזק צמקומו ונראה דצהזיק דלאחר נפילה נמי

מד א מיי פ"ד מהל' מוקי ממון הלכה ח סג עשין סט טו"ע ח"מ סי' תיח סעף ב: מה ב ג מיי פ"ג מהלכות זקן ממון הלכה ב ג סג עשין ע טו"ע ח"מ סי' תיח סעף ב: פ: מד ד מיי שם טור ש"ע שם סעף ג: מה ה מיי שם הלכה יג סג עשין ע טו"ע ח"מ סי' תיח סעף ב: פ:

